

Strhujúci historický triler
o vernosti, zrade a osudovej dohode

ROBERT
HARRIS

Anícho

MNÍCHOV

ROBERT HARRIS

MNÍCHOV

Z angličtiny preložila
TAMARA CHOVANOVÁ

sloart

Copyright © Canal K 2017
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2018
Translation © Tamara Chovanová 2018

ISBN 978-80-556-3092-2

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat'
ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými,
ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom
súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne,
bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

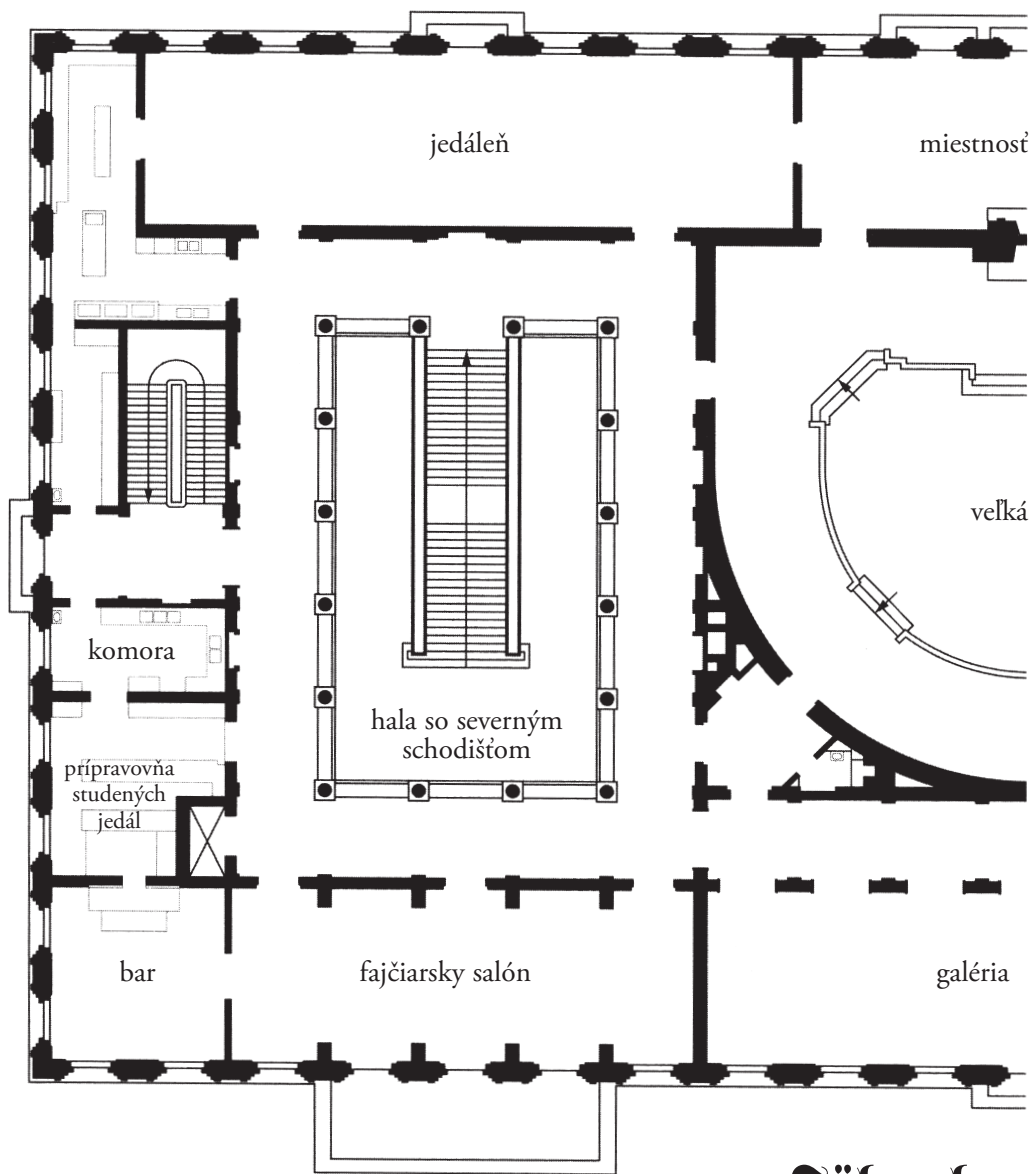
Matilde

Vždy by sme mali mať na pamäti, že to, čo je teraz minulosťou,
bolo kedysi budúcnosťou.

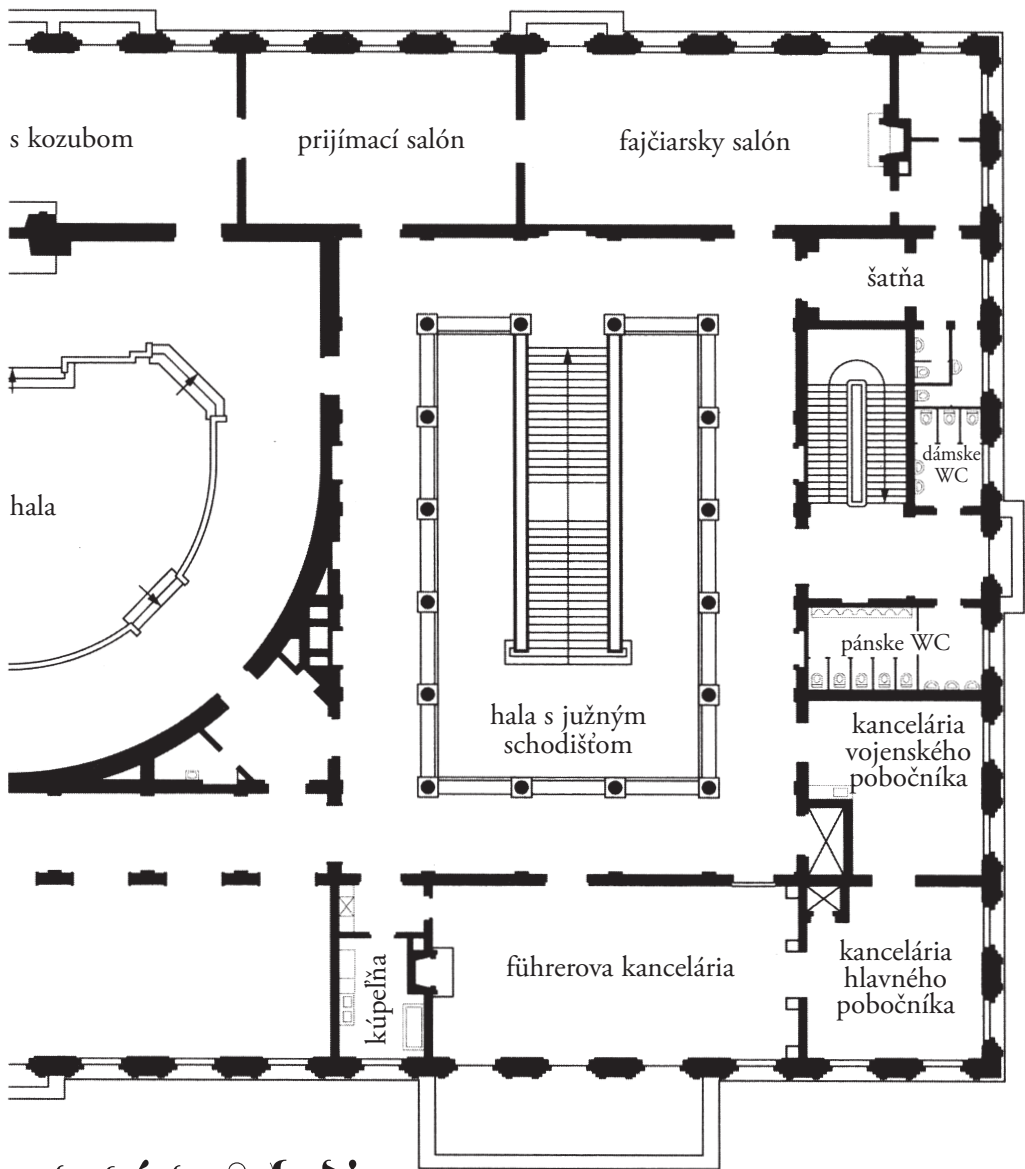
F. W. MAITLAND, HISTORIK (1850 – 1906)

Mali sme ísť do vojny v roku 1938...
September 1938 bol ideálny dátum.

ADOLF HITLER, FEBRUÁR 1945

Führerbau

- prvé poschodie

DEŇ PRVÝ

1

V utorok 27. septembra 1938, krátko pred jednou hodinou popoludní, zaviedli pána Hughu Legata z diplomatických služieb jeho kráľovského veličenstva k stolu pri panoramatickom okne v reštaurácii v londýnskom hoteli Ritz, objednal si tretinkovú fľašu Dom Perignon ročník 1921, ktorá bola vysoko nad jeho pomery, otvoril si *Timesy* na sedemnásť strane a tretí raz začal čítať prejav, ktorý predniesol deň predtým v berlínskom Sportpalaste Adolf Hitler.

PREJAV HERR HITLERA

POSLEDNÁ VÝZVA PRAHE

MIER ALEBO VOJNA?

Legat sa podchvíľou obzeral po jedálni a sledoval vchod. Možno si to len predstavoval, ale zdalo sa mu, že hostia, dokonca aj čašníci kráčajúci hore-dolu po koberci pomedzi stoličky s tmavoružovým poťahom, sa správajú nezvyčajne pokorne. Nikto sa nesmial. Za hrubým zvukotesným sklom bolo vidieť štyridsať alebo päťdesiat robotníkov, niektorí sa v tej horúčave vyzliekli do pol pása a kopali zákopy v Green Parku.

Svet by teraz nemal mať žiadnu pochybnosť. V tejto chvíli nehovorí vodca alebo muž, ale nemecký národ. A v tejto sekunde sa za moje slová stavia celý mnohomiliónový nemecký národ, potvrdzuje ich a robí z nich prísahu. (Heil).

Počul to na vlastné uši z BBC, keď vysielali prejav. Kovový, neľútostný, hrozivý, sebaľútostivý, pyšný – desivo pôsobivý – prejav, pri ktorom Hitler na zdôraznenie svojich slov búchal rukou po rečníckom pulte, radostne vítal súhlas pätnástich tisícov hlasov. Neľudský, príšerný zvuk akoby vyvierať v nejakej podzemnej rieke a vylieval sa z reproduktorov.

Som pánu Chamberlainovi vďačný za jeho úsilie a uistil som ho, že nemecký ľud nechce nič iné, len mier. Okrem toho som ho ubezpečil, a zdôrazňujem to aj teraz, že keď sa vyrieši tento problém, Nemecko nemá v Európe nijaké ďalšie územné nároky.

Legat vybral plniace pero a podčiarkol si ten odsek, potom urobil to isté v súvislosti s predošlou poznámkou o anglicko-nemeckej námornej zmluve.

Taká dohoda je morálne opodstatnená, iba ak si oba národy navzájom sľúbia, že už nikdy nebudú proti sebe viesť vojnu. Nemecko je ochotné to urobiť. Všetci dúfame, že tí predstavitelia britského národa, ktorí sú rovnakého názoru, budú mať prevahu.

Odložil noviny a pozrel na vreckové hodinky. Bolo preňho typické, že nenosil hodinky na zápästí ako väčšina mužov v jeho veku, ale viseli mu na retiazke. Mal iba dvadsaťosem rokov, no vyzeral staršie – bledá, vážna tvár, dôstojný pohyb, tmavý oblek. Tento stolík rezervoval ešte pred dvoma týždňami, pred vypuknutím krízy. Teraz sa cítil previnilo. Dá jej ešte päť minút, potom bude musieť odísť.

Bolo štvrté na dve, keď zazrel jej odraz medzi kvetmi na zrkadlovej stene. Stála na kraji reštaurácie, vlastne na špičkách, a neprítomne sa obzerala dookola, natáhovala dlhý biely krk, brada vystrčená dohora. Ešte chvíľu ju skúmal, akoby to bola neznáma žena, a uvažoval, čo by si o nej myslel, keby nebola jeho manželka. „Má úžasnú postavu,“ hovorili o nej ľudia. „Nie peknučká, no elegantná.“ „Pamela je žena, akú možno označiť za ušľachtilú.“ „Áno, má skvelý pôvod – patrí do celkom inej vrstvy než chudák Hugh...“ (Tieto slová zachytil na ich zásnubnom večierku.) Zdvihol ruku. Vstal. Konečne si ho všimla, usmiala sa, zakývala a vykročila k nemu, rýchlo sa prepletala pomedzi stolíky v úzkej sukni a na miere šitom hodvábnom saku. Hostia sa za ňou obzerali.

Výrazne ho pobozkala na ústa. Bola trochu zadychčaná. „Prepáč, prepáč, prepáč...“

„To nič. Aj ja som len teraz prišiel.“ Za posledných dvanásť mesiacov sa naučil nepýtať, kde bola. Okrem kabelky mala v ruke kartónovú škatuľu. Položila ju pred neho na stôl, stiahla si rukavičky.

„Nedohodli sme sa, že nijaké darčeky?“ Zdvihol veko. Hľadela naňho čierna gumená lebka, kovový pysk a sklené oči plynovej masky. Odtiahol sa.

„Vzala som deti na skúšku. Vraj mám najprv natiahnuť masky im. To bude skúška materinskej oddanosti, nemyslíš?“ Zapálila si cigaretu. „Môžem dostať drink? Som vyprahnutá.“

Kývol na čašníka.

„Máš iba tretinkovú fľašu?“

„Popoludní musím pracovať.“

„Samozrejme! Nebola som si istá, či vôbec prídeš.“

„Pravdupovediac, nemal som sem chodiť. Pokúšal som sa ti dovoliť, ale nebola si doma.“

„Teraz už vieš, kde som bola. Dokonale nevinné vysvetlenie.“ Usmiala sa a naklonila k nemu. Štrngli si. „Veľa šťastia, miláčik.“

Robotníci v parku sa ďalej rozháňali krompáčmi.

Objednala si rýchlo, ani nepozrela na jedálny lístok: bez predjedla, morský jazyk, hlávkový šalát. Legat vrátil lístok čašníkovi a povedal, že si dá to isté. Nedokázal myslieť na jedlo, nevedel potlačiť predstavu svojich detí s plynovými maskami na tvári. John mal tri, Diana dva roky. Myslel na to, ako ich napomínali, aby neutekali veľmi rýchlo, aby sa teplo obliekli, aby si nedávali do úst hračky alebo farbičky, nikdy nemôžu vedieť, kde sa povalovali predtým. Škatuľu odložil pod stôl, zastrčil ju nohou.

„Boli veľmi vyplašené?“

„Vôbec nie. Mysleli si, že je to len hra.“

„Vieš, niekedy sa aj ja tak cítim. Aj keď vidím tie telegramy, vždy si musím uvedomiť, že to nie je len nejaký nechutný žart. Pred týždňom sa zdalo, že všetko vyriešili. Potom si to Hitler rozmyslel.“

„A čo bude teraz?“

„Ktovie? Možno nič.“ Bude lepšie, ak bude hovoriť optimisticky. „Ešte vždy sa dohadujú v Berlíne – aspoň sa dohadovali, keď som odchádzal z kancelárie.“

„A keď sa prestanú dohadovať, kedy sa to začne?“

Ukázal jej titulok v *Timesoch*, pokrčil plecami. „Predpokladám, že zajtra.“

„Vážne? Tak skoro?“

„Hovorí, že v sobotu prekročí hranice Československa. Naši vojenský experti tvrdia, že potrvá tri dni, kým tanky a delostrelectvo zaujmú svoje postavenie. To znamená, že mobilizáciu musí vyhlásiť zajtra.“ Hodil noviny na stolík, odpil si zo šampanského. Chutilo ako kyselina. „Mám nápad – zmeňme tému.“

Z vrecka na saku vybral škatuľku s prsteňom.

„Ach, Hugh!“

„Bude ti veľký,“ varoval ju.

„Ach, je krásny!“ Nastokla si prsteň na prst, zdvihla ruku a pohybovala ňou pod lustrom. Modrý kameň sa vo svetle ligotal. „Si úžasný. Myslela som, že nemáme peniaze.“

„Ani nemáme. Patril mojej mame.“

Bál sa, aby si o ňom nemyslela, že je žgrloš, ale na jeho prekvapenie mu položila dľaň na ruku. „Si zlatý.“ Pokožku mala studenú. Pohládzala ho po zápästí štíhlym ukazovákcom.

„Najradšej by som si tu rezervoval izbu a celé popoludnie zostal v posteli. A zabudol na Hitlera. Zabudol na deti.“

„Tak čo keby si to skúsil zariadiť? Sme tu. Čo nám v tom bráni?“ Uprela naňho veľké sivomodré oči, videl, že to hovorí len preto, lebo vie, že sa to nikdy nestane. Keď si to uvedomil, zovrelo mu hrdlo.

Za ním zdvorilo zakašľal muž. „Pán Legat?“

Pamela odtiahla ruku. Keď sa obrátil, videl hlavného čašníka, ruky mal spojené ako pri modlitbe, tváril sa vážne, dôležito.

„Prosím?“

„Máte na linke Downing Street číslo desať, pane.“ Dal si záležať, aby to vyslovil dosť hlasno, aby to počuli aj pri susedných stoloch.

„Dopekla!“ Legat vstal, odhodil obrúsok. „Ospravedlníš ma na chvíľu? Musím to vziať.“

„Chápem. Choď zachrániť svet.“ Kývla mu. „Obedovať môžeme inokedy.“ Začala si baliť veci do kabelky.

„Len mi daj minútku.“ V hlase mu znel prosebný tón. „Skutočne sa musíme porozprávať.“

„Chod.“

Chvíľu postál, uvedomoval si, že ľudia od susedných stolov naňho hľadia. „Počkaj ma,“ dodal. Nasadil neutrálny výraz a nasledoval hlavného z reštaurácie do haly.

„Napadlo mi, že budete chcieť mať súkromie, pane.“ Hlavný otvoril dvere do malej kancelárie.

Na stole bol telefón, vedľa neho slúchadlo.

„Ďakujem.“ Zdvihol slúchadlo a počkal, kým sa zatvorili dvere, až potom sa ozval: „Legat.“

„Prepáč, Hugh.“ Spoznal hlas Cecila Syersa, kolegu z úradu vlády. „Obávam sa, že budeš musieť okamžite prísť. Začína to byť napäté. Cleverly tá zháňa.“

„Stalo sa niečo?“

Syers zaváhal. Osobným tajomníkom vždy kládli na srdce, aby predpokladali, že spojovateľka počúva. „Zdá sa, že rozhovory sa skončili. Náš človek letí domov.“

„Jasné. Už idem.“

Položil slúchadlo na vidlicu. Chvíľu stál ako ohromený. Takže takto vyzerajú *dejiny*? Nemecko napadne Československo. Francúzsko vyhlási vojnu Nemecku. Británia podporí Francúzsko. Jeho deti budú mať na tvári plynové masky. Hostia z hotela Ritz nechajú biele obrusy a budú sa kričiť v zákopoch v Green Parku. Bolo toho naňho priveľa.

Otvoril dvere, náhlivo prešiel cez halu do reštaurácie. Ale personál v hoteli Ritz bol taký rýchly, že z ich stola už všetko odpratali.

Na Piccadilly sa nedal zohnať taxík. Poskakoval na kraji cesty a márne mával zrolovanými novinami na okoloidúce taxíky. Nakoniec sa vzdal, odbočil na St. James's Street a pobral sa nadol. Z času na čas pozrel na cestu, či neuvidí manželku. Kam tak náhle zmizla? Ak išla rovno domov do Westminsteru, vybrala by sa týmto smerom. Radšej na to nebude myslieť. V netypicky horúcom počasí sa začal potiť. Cítil, ako sa mu košľa lepí na chrbát pod sakom a vestou. Ale bolo zamračené, obloha hrozila dažďom, ktorý akosi neprichádzal, a po celom Pall Malle za vysokými oknami veľkých londýnskych klubov – Royal Automobile, Reform, Athe-neum – svietili do vlhkého šera parádne lustre.

Nespomalil, kým neprišiel na vrchol schodov vedúcich od Carlton House Terrace do St. James's parku. Tam mu cestu zablokovala tichá skupinka – asi dvadsať ľudí sledovalo, ako sa za parlamentom pomaly dvíha malé lietadlo. Stúpalo popri veži Big Benu a bol to zvláštne krásny pohľad – majestátny, neskutočný. V diaľke na juh od Temže videl na oblohe ďalších šesť lietadiel – drobných strieborných torpéd, niektoré už boli vo výške tisícok metrov.

Muž vedľa neho zamrmľal: „Dalo by sa povedať, že balón už vzlietol.“

Legat naňho pozrel. Pamätal sa, že presne ten istý výraz použil jeho otec, keď bol počas prvej svetovej vojny doma na dovolenke. Musel sa vrátiť do Francúzska, lebo *balón už vzlietol*. Šesťročnému Hughovi to znelo, akoby išiel na večierok. Vtedy videl otca naposledy.

Pretláčal sa okolo divákov, zbehol tri schodištia a prešiel cez Mall na Horse Guard Road. A tu, uprostred piesčitej plochy vojenského cvičiska sa za tú polhodinu, odkedy odišiel, stalo ešte čosi. Zjavili sa dve protilietadlové delá. Vojaci vykladali z korby nákladného auta vrecia s pieskom, ktoré putovali po ľudskej reži. Pracovali rýchlo, akoby sa báli, že každú chvíľu sa objaví luftwaffe. Dopoly postavená hradba z pieskových vriec obkolesovala batériu svetlometov. Strelec zúrivo krútil riadidlami, jedna z hlavných sa prudko otočila a zdvihla, až bola takmer kolmo.

Vybral veľkú bielu vreckovku, utrel si tvár. Nebolo by dobre, keby prišiel do práce celý červený, spotený. Na úrade vlády sa považovalo za najväčší hriech, ak človek pôsobil nervózne.

Vyšiel po schodoch na úzku, tienistú začmudenú skratku na Downing Street. Na chodníku pred číslom desať skupina reportérov obrátila hlavy a pozorovala jeho príchod. Fotograf chytil fotoaparát, ale keď videl, že to nie je nikto dôležitý, spustil ho. Legat kývol hlavou policajtom, ten zaklopal mosadzným klopadlom. Dvere sa otvorili ako z vlastnej vôle.

Vošiel dnu.

Odvtedy, čo ho preložili z ministerstva zahraničných vecí na úrad vlády, uplynuli už štyri mesiace, ale ešte vždy mal pocit, akoby vstupoval do nejakého staromódneho pánskeho klubu – hala vykladaná čiernobielymi dlaždicami, steny hrdzavočervené, mosadzný lampáš, starožitné, pomaly tikajúce pendlovky, liatinový stojan s osamelým čiernym dáždnikom. Kdesi v útrobach budovy vyzváňal telefón. Vrátnik zaželel Legatovi

príjemný deň a vrátil sa na kožené sedadlo k čerstvému výtlaku *Evening Standard*.

V širokej chodbe vedúcej do zadnej časti budovy zastal, pozrel sa do zrkadla. Napravil si kravatu, oboma rukami si prihladil vlasy, vystrel pleciami, obrátil sa. Pred sebou mal čalúnené dvere do zasadačky – zatvorené. Naľavo boli dvere do kancelárie sira Horacea Wilsona – takisto zatvorené. Vpravo viedla chodba do kancelárií premiérových tajomníkov. V georgiánskom dome vládol neochvejný pokoj.

Slečna Watsonová, s ktorou mal spoločnú malú kanceláriu, sedela sklonená nad stolom presne tak, ako keď odchádzal, zavalená kopami fasciklov. Videl jej iba vrch sivej hlavy. Začínala ako pisárka za vlády Lloyda Georaea. Hovorilo sa o ňom, že obháňal dievčatá na Downing Street okolo stola. Nevedel si predstaviť, že by naháňal slečnu Watsonovú. Mala na starosti prípravu odpovedí na otázky parlamentu. Pozrela na Legata ponad barikádu papierov. „Hľadal vás Cleverly.“

„Je u premiéra?“

„Nie, je vo svojej kancelárii. Premiér je s veľkou trojkou v zasadačke.“

Legat vydal zvláštny zvuk, čosi medzi stonom a povzdychom. V polovici chodby nazrel do Syersovej kancelárie. „Tak hovor, Cecil, mám veľké problémy?“

Syers sa otočil na stoličke. Drobný muž, o sedem rokov starší ako Legat, sa vytrvalo tváril pobavene, až to niekedy išlo na nervy. Nosil tú istú univerzitnú kravatu ako Legat. „Obávam sa, že si si nevybral vhodný deň na romantický obed, stavec.“ Súcitne stíšil hlas. „Dúfam, že sa jej to veľmi nedotklo.“

Legat sa raz v slabej chvíli Syersovi zdôveril, že má doma problémy. Odvtedy to ľutoval. „Vôbec nie. Všetko beží hladko. Čo sa stalo v Berlíne?“

„Podľa všetkého z toho bola typická tiráda herr Hitlera.“ Syers predstieral, že búcha do opierky na stoličke. „*Ich werde die Tschechen zerchlagen.*“

No zbohom. „Rozdrvím Čechov!“

Z chodby sa ozval vojensky strohý hlas. „Ach, Legat, tu ste!“

Syers naznačil ústami: „Veľa šťastia.“ Legat zaspätkoval, obrátil sa k dlhej fúzatej tvári Osmunda Somersa Cleverlyho, ktorého z nejasného dôvodu volali Oscar. Hlavný osobný tajomník premiéra naňho kývol prstom. Legat ho nasledoval do kancelárie.